

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวางแผนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้การศึกษานั้นได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในลักษณะต่างๆดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ได้มีการกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้อมูลทางราชการ บทความ รายงาน สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรายงานการวิจัยที่ผู้อื่นได้ทำการศึกษาไว้แล้ว ส่วนเนื้อหาที่ศึกษาจากเอกสารส่วนใหญ่ คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และหัตถกรรม ในตำบลโพธิ์งาม อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่เป้าหมาย

ในการสำรวจภาคสนามผู้ศึกษาได้เดินทางไปเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาแนวทางในการจัดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ข้อมูลดังกล่าวได้แก่

1. ข้อมูลทางทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณตำบลโพธิ์งาม ซึ่งส่วนมากจะเป็นลักษณะเป็นป่าติดกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และพื้นที่เกษตรกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการพื้นที่ในปัจจุบัน เช่น การบริการ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว บริเวณตำบลโพธิ์งาม เป็นต้น
3. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ หัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มผลิตไม้กวาด กลุ่มผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว กิจกรรม ความพอใจในการท่องเที่ยวโดยรวม
5. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนในท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามตรวจสอบสภาพสังคมและเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบบริเวณ เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำบลโพธิ์งามความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมใน

การบริการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆมาก น้อยเพียงใด เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรง-อ้อม

6. ข้อมูลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เทศบาลตำบลโพธิ์งาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลแผนที่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือแผนงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม

2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ความคิดเห็นและความพึงพอใจ ตลอดจนข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะใช้บ่งชี้ถึงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมในพื้นที่ศึกษาแบ่งเป็นการสัมภาษณ์จากนักท่องเที่ยวและจากชุมชนท้องถิ่น

2.1 การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดด้านทรัพยากรในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ด้านลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และด้านโปรแกรมสื่อความหมายกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ Cochran (1977) ซึ่งเป็นสูตรที่ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P = สัดส่วนประชากรที่ต้องการจะสุ่ม

Z = ค่าความมั่นใจที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96)

d = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ระดับความมั่นใจ 95 % (ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และสัดส่วนประชากรที่ต้องการสุ่มคือ 10 % (0.1) ดังนั้นเมื่อแทนค่าตามสูตรที่กำหนดไว้ จะ

ได้ $n = (0.1)(0.8)(1.96)^2 / (0.05)^2$ หรือเท่ากับ 122 ตัวอย่าง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) แต่เก็บได้จริงเพียง 83 ตัวอย่าง เนื่องจากช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลจำกัด

2.2 การสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่น เป็นการสอบถามกลุ่มประชากรที่เป็นตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม การเข้ามามีส่วนร่วมหรือดำเนินการด้านการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ด้านโอกาสที่จะเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยสอบถามชุมชนที่อยู่บริเวณในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมจำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโพธิ์งาม บ้านโง้ง และบ้านอินทรไทรย์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์ (ยูทช, 2544) คือ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30% ถ้าจำนวนประชากรมีเพียงเลขจำนวนหลักร้อย การศึกษาครั้งนี้เลือก ใช้กลุ่มตัวอย่าง 20% จากจำนวนประชากรทั้งหมด 483 หลังคาเรือน ดังนั้นจำนวนครัวเรือนที่กำหนดให้เป็นตัวอย่างคือ 97 ตัวอย่าง และสุ่มตัวแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก แต่เก็บข้อมูลได้เพียง 41 ราย เนื่องจากประชาชนมาเข้าร่วมกิจกรรมน้อย

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนบ้านทั้งหมด (ครัวเรือน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
บ้านโพธิ์งาม	225	45
บ้านโง้ง	147	30
บ้านอินทรไทรย์	111	22
รวม	483	97

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบไปด้วยคำถามแบบเปิด (Open End Questions) และคำถามแบบปิด (Closed End Questions) และได้มีการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (try out) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 20 ราย ทำให้ได้ค่าของความน่าเชื่อถือโดยวิธีการของ Cronbach ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 มีค่าเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความสมบูรณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงโดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด

1. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ช่วงเดือนการท่องเที่ยว ระยะเวลาการท่องเที่ยว ลักษณะของการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ในพื้นที่เทศบาลตำบลโพธิ์งาม จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเทศบาลตำบลโพธิ์งามประกอบด้วยคำถาม 22 ข้อ โดยจะเป็นคำถามเชิงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลโพธิ์งาม เป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

2. แบบสอบถามสำหรับประชาชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณ เทศบาล ตำบลโพธิ์งาม ประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ โดยจะเป็นคำถามเชิงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ที่เหมาะสมกับบริเวณเทศบาลตำบลโพธิ์งาม จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวแก่ประชาชน

3. แบบสอบถามหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับหน่วยงานภาครัฐนั้นจะเป็นคำถามปลายเปิด (Open End Questions) โดยถามเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมและการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม บริเวณตำบลโพธิ์งาม จุดเด่น รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ปัญหาและผลกระทบที่พบบริเวณเทศบาลตำบลโพธิ์งาม จำนวน 8 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ที่เหมาะสม ของเทศบาลตำบลโพธิ์งาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ที่เหมาะสมจากชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์ความสำคัญโดยเทคนิคการวิเคราะห์ลำดับชั้น หรือ Analytical Hierarchy Process : AHP ต่อไป

5. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการวัดค่าระดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม บริเวณตำบลโพธิ์งาม

โดยเทคนิค กระบวนการวิเคราะห์ลำดับขั้น หรือ Analytical Hierarchy Process : AHP เป็นกระบวนการที่ใช้ในการ “วัดค่าระดับ” ของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้องตรงกับเป้าหมายของการตัดสินใจได้มากที่สุดของชุมชน กลางน้ำบริเวณโพธิ์งาม จังหวัดปราจีนบุรี

6. การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดในเชิงเศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

โดยการใช้เทคนิคโปรแกรมเส้นตรง หรือ Linear Programming ในการหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในด้านเศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

7. การวิเคราะห์ผลได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว

โดยวิธีการตัวทวีคูณ (Proportional Multiplier Method, PMM) เพื่อหาผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ที่มีมูลค่าเท่าไร อย่างไรบ้าง รวมถึงการกระจายรายได้โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ครัวเรือนตามชั้นรายได้ (Relative Income Share)

8. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม

โดยมีรายละเอียดการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม ดังนี้

8.1 การรวบรวมข้อมูล

ปัจจัยที่นำมาใช้กำหนดระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม ได้แก่

- 8.1.1 ระดับความเป็นธรรมชาติ เกษตรกรรมและหัตถกรรม
- 8.1.3 ความห่างไกลชุมชน
- 8.1.3 ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 8.1.4 ระดับของความสันโดษ

ซึ่งในแต่ละกลุ่มปัจจัยก็จะใช้ข้อมูลตัวชี้วัดที่แตกต่างไป ดังนี้

ตารางที่ 3.2 กลุ่มปัจจัยที่ใช้ในการประเมินศักยภาพพื้นที่

กลุ่มปัจจัย	การท่องเที่ยวทางเกษตรกรรมและหัตถกรรม
1. ระดับความเป็นธรรมชาติ เกษตรกรรมและหัตถกรรม	-ประเภทการใช้ที่ดิน
2. ความห่างไกลชุมชน	-ที่ตั้งหมู่บ้าน

8.2 การกำหนดคะแนนความเหมาะสม

ดัดแปลงการกำหนดค่าคะแนนของความเหมาะสมจากตรรกษณ์ ในปี 2540 นำปัจจัยแต่ละชนิดมากำหนดชั้นข้อมูลพร้อมทั้งให้ค่าคะแนนความเหมาะสม (ranking score) โดยแบ่งออกเป็น 5 ชั้น มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน เรียงลำดับศักยภาพจากน้อยไปมาก โดยคะแนนที่น้อยที่สุดคือเท่ากับ 1 ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมน้อยที่สุด ส่วนคะแนนที่มากที่สุดมีค่าเท่ากับ 5 หมายถึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมมากที่สุด โดยรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

8.2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม

1) ระยะห่างจากถนน แสดงถึงระดับของความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหากพื้นที่ยากต่อการเข้าถึงก็มีแนวโน้มที่ความเป็นธรรมชาติจะถูกทำลายน้อยกว่าพื้นที่ที่ง่ายต่อการเข้าถึง นอกจากนี้ยังแสดงถึงระดับของความสันโดษหรือมีความเป็นธรรมชาติสูงกว่าพื้นที่ใกล้ถนน

ก) 0-5	00 เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1
ข) 500-1000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2
ค) 1000 – 1500	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 3
ง) 1500 – 2000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4
จ) มากกว่า 2000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 5

2) ระยะจากหมู่บ้าน แสดงถึงโอกาสที่ธรรมชาติจะถูกเปลี่ยนแปลงไป โดยพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับชุมชน มักจะเป็นพื้นที่ที่การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคต่างๆ แล้ว ซึ่งระดับความเป็นธรรมชาติก็จะลดน้อยลงด้วย ดังนี้

ก) 0-5	00 เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1
ข) 500-1000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2
ค) 1000 – 1500	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 3
ง) 1500 – 2000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4
จ) มากกว่า 2000	เมตร	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 5

3) ประเภทของการใช้ที่ดิน แสดงถึงระดับความเป็นธรรมชาติ หากเป็นพื้นที่ป่าก็จะมีความเป็นธรรมชาติสูง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรู้สึกได้ใกล้ชิดธรรมชาติมาก ดังนั้นจึงให้ป่าดิบชื้นเป็นพื้นที่ที่ค่าคะแนนสูงที่สุด รองลงมาเป็นป่าเบญจพรรณ ดังนี้

ก) ป่าไม้		ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4
ข) พื้นที่เกษตรกรรม		
	และหัตถกรรม	ค่าน้ำหนักเท่ากับ 5

ค) ที่อยู่อาศัย คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 3

ง) แหล่งน้ำ

คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 2

จ) อื่นๆ คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 1

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม

1. การกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม

จากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ดรรชนี (2540) อุไรพรรณ (2544) เป็นต้น พบว่าเป็นการประยุกต์ปัจจัยและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นมา นั้นจะอยู่ภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม และกรอบขององค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทรัพยากร การท่องเที่ยว การบริการ การบริหารจัดการ และการตลาด จากภายใต้กรอบทั้งหมด ดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นปัจจัยและตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้ถึงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม ประกอบด้วยปัจจัยหลักที่สำคัญ 5 ปัจจัย ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ โปรแกรมสื่อความหมาย โอกาสที่จะเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด โดยใช้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ชี้วัด ดังตารางที่ 3.3 ในส่วนของเกณฑ์การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมกำหนดขึ้นโดยดัดแปลงจากหลักการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่ง 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย อยู่ในช่วงเกณฑ์เท่ากับ มากกว่าร้อยละ 80 ร้อยละ 50 – 70 และต่ำกว่าร้อยละ 50 ตามลำดับ (สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541)

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม
1. ปัจจัยด้านทรัพยากรท่องเที่ยว	
1.1 ความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่ (Wi = 1)	1 = นักท่องเที่ยว < 50 % พอใจต่อสภาพเส้นทางและความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่

	<p>2 = นักท่องเที่ยว 50 –60 % พอใจต่อสภาพเส้นทางและความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่</p> <p>3 = นักท่องเที่ยว 61 –70 % พอใจต่อสภาพเส้นทางและความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่</p> <p>4 = นักท่องเที่ยว 71 –80 % พอใจต่อสภาพเส้นทางและความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่</p> <p>5 = นักท่องเที่ยว > 80 % พอใจต่อสภาพเส้นทางและความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่</p>
1.2 ทักษะคุณภาพและสภาพภูมิทัศน์	<p>1 = นักท่องเที่ยว <50 % ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพของเทศบาลตำบลโพธิ์ingham อำเภอประจันตคาม</p> <p>2 = นักท่องเที่ยว 50–60% ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพของเทศบาลตำบลโพธิ์ingham อำเภอประจันตคาม</p> <p>3 = นักท่องเที่ยว 61–70 % ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพของเทศบาลตำบลโพธิ์ingham อำเภอประจันตคาม</p> <p>4 = นักท่องเที่ยว 71–80 % ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพของเทศบาลตำบลโพธิ์ingham อำเภอประจันตคาม</p> <p>5 = นักท่องเที่ยว >80 % ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพของเทศบาลตำบลโพธิ์ingham อำเภอประจันตคาม</p>
1.3 ความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดทางธรรมชาติ (Wi = 5) น (Wi = 5)	<p>1 = นักท่องเที่ยว < 50 % พอใจต่อความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดตามธรรมชาติ</p> <p>2 = นักท่องเที่ยว 50–60 % พอใจต่อความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดตามธรรมชาติ</p> <p>3 = นักท่องเที่ยว 61–70% พอใจต่อความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดตามธรรมชาติ</p> <p>4 = นักท่องเที่ยว 71–80 % พอใจต่อความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดตามธรรมชาติ</p> <p>5 = นักท่องเที่ยว >80 % พอใจต่อความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดตามธรรมชาติ</p>

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม
<p>1.4 จำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว (Wi = 2)</p>	<p>1 = นักท่องเที่ยว <50 % ความพึงพอใจต่อจำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>2 = นักท่องเที่ยว 50-60 % ความพึงพอใจต่อจำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>3 = นักท่องเที่ยว 61-70 % ความพึงพอใจต่อจำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>4 = นักท่องเที่ยว 71-80 % ความพึงพอใจต่อจำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>5 = นักท่องเที่ยว >80 % ความพึงพอใจต่อจำนวนความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว</p>
<p>1.5 ระยะห่างแหล่งท่องเที่ยวอื่น (Wi = 2)</p>	<p>1 = นักท่องเที่ยว <50 % คิดว่าระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม</p> <p>2 = นักท่องเที่ยว 50-60 % คิดว่าระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม</p> <p>3 = นักท่องเที่ยว 61-70 % คิดว่าระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม</p> <p>4 = นักท่องเที่ยว 71-80 % คิดว่าระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม</p> <p>5 = นักท่องเที่ยว >80 % คิดว่าระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม</p>
<p>1.6 ความปลอดภัย (Wi = 4)</p>	<p>1=นักท่องเที่ยว<50% มีความรู้สึกปลอดภัย</p> <p>2=นักท่องเที่ยว50-60% มีความรู้สึกปลอดภัย</p> <p>3=นักท่องเที่ยว 61-70% มีความรู้สึกปลอดภัย</p> <p>4=นักท่องเที่ยว 71-80% มีความรู้สึกปลอดภัย</p> <p>5=นักท่องเที่ยว>80% มีความรู้สึกปลอดภัย</p>

<p>2. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ</p> <p>2.1 ความกลมกลืนและเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกกับความสะดวกกับสภาพแวดล้อม (Wi=4)</p> <p>2.2 การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (Wi=1)</p>	<p>1=นักท่องเที่ยว <50% มีความคิดเห็นว่สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม</p> <p>2=นักท่องเที่ยว 50-60% มีความคิดเห็นว่สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม</p> <p>3=นักท่องเที่ยว 61-70% มีความคิดเห็นว่สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม</p> <p>4=นักท่องเที่ยว 71-80% มีความคิดเห็นว่สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม</p> <p>5=นักท่องเที่ยว >80% มีความคิดเห็นว่สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม</p> <p>1=นักท่องเที่ยว<50% ึ่งพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการท่องเที่ยว</p> <p>2=นักท่องเที่ยว 50-60% ึ่งพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการท่องเที่ยว</p> <p>3=นักท่องเที่ยว 61-70% ึ่งพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการท่องเที่ยว</p> <p>4=นักท่องเที่ยว 71-80% ึ่งพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการท่องเที่ยว</p> <p>5=นักท่องเที่ยว>80% ึ่งพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการท่องเที่ยว</p>
<p>3. ปัจจัยด้านโปรแกรมสื่อความหมาย</p> <p>3.1 รูปแบบ เนื้อหาวิธีการ สื่อความหมาย (Wi=3)</p>	<p>1=ไม่มีการจัดการด้านสื่อความหมาย</p> <p>2=มีการจัดการด้านสื่อความหมายในบางพื้นที่ แต่ยังไม่เพียงพอ หรือสอดคล้องต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม</p> <p>3=มีการจัดการด้านสื่อความหมายสอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว แต่เนื้อหาไม่น่าสนใจ ไม่หลากหลาย</p>

<p>3.2 ความเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ (Wi=5)</p> <p>3.3 ใช้อำนวยต่อการสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว (Wi=5)</p>	<p>4=มีการจัดการด้านสื่อความหมายสอดคล้องต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทัศนกรรม มีโปรแกรมสื่อความหมายที่หลากหลายขึ้น เนื้อหาที่น่าสนใจ</p> <p>5=การจัดการด้านสื่อความหมายมีความเหมาะสม น่าสนใจสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและทัศนกรรม</p> <p>1=นักท่องเที่ยว <50% ฟังพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวและคุณค่าเชิงวิชาการ</p> <p>2=นักท่องเที่ยว 50-60% ฟังพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวและคุณค่าเชิงวิชาการ</p> <p>3=นักท่องเที่ยว 61-70% ฟังพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวและคุณค่าเชิงวิชาการ</p> <p>4=นักท่องเที่ยว 71-80% ฟังพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวและคุณค่าเชิงวิชาการ</p> <p>5=นักท่องเที่ยว >80% ฟังพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวและคุณค่าเชิงวิชาการ</p> <p>1=นักท่องเที่ยว <50% ฟังพอใจต่อการสื่อความหมาย ใช้อำนวยต่อการพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>2=นักท่องเที่ยว 50-60% ฟังพอใจต่อการสื่อความหมาย ใช้อำนวยต่อการพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>3=นักท่องเที่ยว 61-70% ฟังพอใจต่อการสื่อความหมาย ใช้อำนวยต่อการพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>4=นักท่องเที่ยว 71-80% ฟังพอใจต่อการสื่อความหมาย ใช้อำนวยต่อการพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>5=นักท่องเที่ยว >80% ฟังพอใจต่อการสื่อความหมาย ใช้อำนวยต่อการพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม</p>

<p>4. ปัจจัยด้านโอกาสที่จะเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม</p> <p>4.1 แผนการจัดการท่องเที่ยว (Wi=5)</p> <p>4.2 ส่วนรวมของชุมชนท้องถิ่น (Wi=5)</p> <p>5. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <p>5.1 ประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชนด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจ)(Wi=4)</p>	<p>1=ไม่มีแผนการจัดการท่องเที่ยว</p> <p>2=มีแผนการจัดการท่องเที่ยว แต่ไม่ครบทุกองค์ประกอบ ไม่มีการนำไปปฏิบัติ</p> <p>3=มีแผนการจัดการท่องเที่ยว แต่ไม่ครบทุกองค์ประกอบ มีการนำแผนไปปฏิบัติ</p> <p>4=มีแผนการจัดการท่องเที่ยว ครบทุกองค์ประกอบมีการนำไปปฏิบัติใช้ แต่ไม่มีความต่อเนื่อง</p> <p>5=มีแผนการจัดการท่องเที่ยวครบทุกองค์ประกอบมีการนำแผนไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผล</p> <p>1=ไม่มีมาตรการในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม</p> <p>2=มีมาตรการในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพียงบางส่วน และไม่ได้นำไปปฏิบัติ</p> <p>3=มีมาตรการในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพียงบางส่วน แต่นำไปปฏิบัติ</p> <p>4=มีมาตรการในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีการนำไปปฏิบัติ แต่ยังไม่ต่อเนื่อง</p> <p>5=มีมาตรการในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผล</p> <p>1=ชาวบ้าน <50% พอใจต่อประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจที่ได้รับ หรือชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว</p> <p>2=ชาวบ้าน 51-60% พอใจต่อประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจที่ได้รับ หรือชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว</p>

	<p>3=ชาวบ้าน 61-70% พอใจต่อประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจที่ได้รับ หรือชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว</p> <p>4=ชาวบ้าน 71-80% พอใจต่อประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจที่ได้รับ หรือชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว</p> <p>5=ชาวบ้าน >80% พอใจต่อประโยชน์และโอกาสด้านเศรษฐกิจที่ได้รับ หรือชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว</p>
<p>5.2 การเข้ามามีส่วนรวมของชุมชนท้องถิ่น (Wi=5)</p>	<p>1=ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวม <50% 2=ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวม 50-60% 3 =ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวม 61-70% 4=ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวม 71-80% 5=ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวม <80%</p>
<p>5.3 การสนับสนุนการพัฒนาของรัฐ (Wi=5)</p>	<p>1=ชาวบ้าน < 50% คิดเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นจากเดิม</p> <p>2=ชาวบ้าน 50-60% คิดเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นจากเดิม</p> <p>3=ชาวบ้าน 61-70% คิดเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นจากเดิม</p> <p>4=ชาวบ้าน 71-80% คิดเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นจากเดิม</p> <p>5=ชาวบ้าน >80% คิดเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากขึ้นจากเดิม</p>

2. กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่ใช้ในการประเมินศักยภาพ

มีปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ โปรแกรมสื่อความหมาย โอกาสการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละปัจจัย

ตารางที่ 3.4 การให้ค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่ใช้ในการประเมินศักยภาพ

ปัจจัย	ตัวชี้วัด	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม	1.1 ความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่	1
	1.2 ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์	5
	1.3 ความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดใจ	5
	1.4 จำนวนและความหลากหลาย	2
	1.5 ระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยว	2
	1.6 ความปลอดภัย	4
2. ความห่างไกลชุมชน	2.1 ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	4
	2.2 การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	1
1. โปรแกรมสื่อความหมาย	3.1 รูปแบบ เนื้อหา วิธีการสื่อความหมาย	3
	3.2 ความเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้	5
	3.3 ใช้อำนาจต่อการสร้างจิตสำนึก	5
4. โอกาสที่จะเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม	4.1 แผนการจัดการท่องเที่ยว	5
	4.2 มาตรการจัดการสิ่งแวดล้อม	5
	4.3 มาตรการเฝ้าระวังและป้องกัน	5
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน	5.1 การมีส่วนร่วม	5
	5.2 การกระจายรายได้	4
	5.3 การสนับสนุนจากรัฐ	3

ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละตัวชี้วัดจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม โดยมีหลักการพิจารณา ดังนี้

1) ปัจจัยด้านทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม มีจำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่ ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ ความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดใจ จำนวนและความหลากหลาย ระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย โดยให้ค่าความสำคัญต่อทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ ความโดดเด่นหรือสิ่งดึงดูดใจมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว รองลงมาคือการให้ความสำคัญต่อความปลอดภัย คือสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ตั้งแต่การเดินทางเข้าไปถึงและการประกอบกิจกรรม ส่วนเรื่องของจำนวนและความหลากหลาย ระยะห่างของแหล่งท่องเที่ยว ความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่ ถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญน้อยต่อการท่องเที่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชื่นชมนิเวศเกษตรอย่างใกล้ชิดแต่ไม่เน้นถึงความสะดวกสบายในการเข้าถึงพื้นที่

2) ปัจจัยด้านลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีจำนวน 2 ตัวชี้วัด คือ ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน และความพึงพอใจต่อการให้บริการของชุมชนในท้องถิ่น มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน เนื่องจากในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมนั้น จะต้องตระหนักว่าไม่ควรก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือขัดต่อลักษณะเด่นของธรรมชาติ โดยพิจารณาจากสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ในพื้นที่ความสวยงาม เป็นระเบียบ กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ ตลอดจนมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนเรื่องการให้บริการมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เนื่องจากท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เน้นถึงความสะดวกมากนัก มีลักษณะกินอยู่แบบง่ายๆ นิยมพักแรมและกินอาหารราคาถูก ดำเนินการโดยสมาชิกชุมชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นนั้นและเน้นการได้รับความรู้มากกว่าความสนุกสนาน

3) ปัจจัยด้านโปรแกรมสื่อความหมาย การให้บริการด้านสื่อความหมายและการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เพราะมีแนวคิดหลักคือ เป็นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อพื้นที่ธรรมชาติ แต่นักท่องเที่ยวอาจมีความรู้ ความเข้าใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับพื้นฐานด้านการอนุรักษ์ ดังนั้นเมื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวก็ควรจะได้รับความรู้หรือจิตสำนึกที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมผ่านโปรแกรมสื่อความหมายกลับไป โดยมีจำนวนตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ รูปแบบ เนื้อหาของสื่อความหมาย ความเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และเนื้อหาอำนวยความสะดวกสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานว่าการให้ท่องเที่ยวเชิง

เกษตรและหัตถกรรมเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงให้ค่าน้ำหนักกับความเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และเอื้ออำนวยต่อการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าสูงสุด คือ 5 คะแนน และให้ค่าน้ำหนักของรูปแบบเนื้อหาของสื่อความหมายมีค่ารองลงมา

4) ปัจจัยด้านโอกาสที่จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก โดยเลี่ยงหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือการทำลายคุณค่าดั้งเดิมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงพิจารณาให้ค่าน้ำหนักของทุกตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าน้ำหนักเท่ากันหมดทุกตัว และมีค่าสูงสุด คือ เท่ากับ 5 คะแนน โดยมีจำนวนตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ แผนการจัดการท่องเที่ยว มาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมและมาตรการเฝ้าระวังและป้องกัน

5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีจำนวนตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ การมีส่วนร่วม การกระจายรายได้ การสนับสนุนจากรัฐ การให้ค่าน้ำหนักจะให้ตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมมีความสำคัญมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน รองลงมาคือ การกระจายรายได้ และการสนับสนุนจากรัฐ ตามลำดับ เนื่องจากในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและเกื้อหนุนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันเกิดมาจากผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวตลอดจนมีการกระจายได้เป็นธรรม

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. ลงพื้นที่สำรวจและประสานงานกับหน่วยท้องถิ่น หัวหน้าชุมชนและชาวบ้าน
2. ลงสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เบื้องต้น รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงผลกระทบต่าง ๆ รวมถึงศึกษาข้อมูลในอดีตย้อนหลัง 5 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2550 – 2554 เพื่อดูแนวโน้ม
3. แบ่งวิธีการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดดังนี้
 - 3.1 การวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวป่าชายเลนเชิงนิเวศ ประกอบด้วยกิจกรรม
 - 3.1.1 การสนทนากลุ่มกับชุมชน นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเทคนิค Rapid Rural Appraisal (RRA)
 - 3.1.2 สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มกับชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเทคนิค Participatory Rural Appraisal (PRA)
 - 3.2 การดำเนินงานพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม ประกอบด้วยกิจกรรม (แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ)
 - 3.2.1 การสนทนากลุ่มกับชุมชนและผู้นำชุมชน

3.2.2 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้ประสานงานและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม

3.2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างชุมชนในพื้นที่ ที่ศึกษากับนักวิจัยและหัวหน้า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

3.3 การนำรูปแบบที่พัฒนาไปทดสอบใช้ในภาคสนาม ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมในการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยว โดยเทคนิคกระบวนการวิเคราะห์ลำดับชั้น หรือ Analytical Hierarchy Process : AHP เพื่อวัดค่าระดับค่าของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลการ ตัดสินใจที่ถูกต้องตรงกับเป้าหมายของการตัดสินใจได้มากที่สุด ของชุมชน ตำบลโพธิ์งาม อำเภอ ประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

3.3.2 โดยกระบวนการในข้อ 3.3.1) นั้น จะได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความพึงพอใจของ ชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้ง 3 ประเด็น คือ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ประเด็น ด้านคุณภาพชีวิตของชุมชนจากกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3.3 นำทั้ง 3 ประเด็นมาทำการวิเคราะห์ความเหมาะสม (Optimize) ของแต่ละ ประเด็น โดยเทคนิคโปรแกรมเชิงเส้น (Linear Programming)

3.3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว โดยเทคนิควิธีการตัวทวีคูณ (Proportional Multiplier Method, PMM) เพื่อหาผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ในแต่ละพื้นที่

3.3.5 ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม โดยเกณฑ์ ข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.4.8

4. สรุปผลการดำเนินงานและนำข้อแก้ไขมาปรับปรุง เพื่อจะนำไปปฏิบัติต่อไป

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ทำการศึกษาก็ได้ทำการนำแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด คือ แจก แบบสอบถามของนักท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังบริเวณตำบลโพธิ์งาม แจกแบบสอบถามสำหรับประชาชนท้องถิ่นให้กับชาวบ้านชุมชน และสำหรับหน่วยงานภาครัฐมีการ สอบถามจาก เทศบาลโพธิ์งาม จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 3.1 การประชุมกับตัวแทนชุมชนเพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้น

ภาพที่ 3.2 สอบถามข้อมูลจากประชาชนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดทำแบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของนักท่องเที่ยว เมื่อผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว หลังจากนั้นก็จะนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ นำเสนอค่าร้อยละในรูปแบบตาราง

สำหรับส่วนที่เป็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้ เป็นข้อคำถาม 5 ข้อเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	ข้อคำถาม		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง		5	คะแนน
เห็นด้วย		4	คะแนน
ไม่แน่ใจ		3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย		2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		1	คะแนน

เกณฑ์การแปรผลและวัดระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นสูง หมายถึง คะแนน 3.34 – 5.00 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง หมายถึง คะแนน 1.67 – 3.33 คะแนน

ระดับความคิดเห็นต่ำ หมายถึง คะแนน 0.01 – 1.66 คะแนน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลของประชาชนในท้องถิ่นเมื่อผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว หลังจากนั้นก็จะนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ นำเสนอค่าร้อยละในรูปแบบตาราง

สำหรับส่วนที่เป็นระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้ เป็นข้อคำถาม 5 ข้อเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	ข้อคำถาม		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง		5	คะแนน
เห็นด้วย		4	คะแนน
ไม่แน่ใจ		3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย		2	คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน
เกณฑ์การแปรผลและวัดระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้		
ระดับความคิดเห็นสูง หมายถึง คะแนน 3.34		- 5.00 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง หมายถึง คะแนน 1.		67 - 3.33 คะแนน
ระดับความคิดเห็นต่ำ หมายถึง คะแนน 0.01		- 1.66 คะแนน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของหน่วยงานราชการ คือ เทศบาลโพธิ์งาม จังหวัดปราจีนบุรี จะนำเสนอโดยสถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรมของเทศบาลตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยการใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation) (ดัดแปลงจากดรธรณี เอ็มพันธ์, 2540)

$$RRP = \frac{\sum WR_{ij}}{\sum W_i}$$

โดยที่ RRP = ระดับศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว (Recreation Resource Potetial)

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักให้ความสำคัญของปัจจัยชี้วัดที่ 1..n

R_{ij} = ค่าคะแนนศักยภาพของปัจจัยชี้วัดที่ 1..n

3. คำนวณหาศักยภาพของแต่ละกลุ่มปัจจัยจากสมการถ่วงน้ำหนัก โดยใช้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักปัจจัยจากตารางที่ 3.3

1) ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหัตถกรรม (W_R)

$$RRP_{(R)} = \frac{(1)(R_1) + (5)(R_2) + (5)(R_3) + (2)(R_4) + (2)(R_5) + (4)(R_6)}{19}$$

2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกและการบริการ (W_F)

$$RRP_{(F)} = \frac{(4)(F_1) + (1)(F_2)}{5}$$

3) ปัจจัยด้านโปรแกรมสื่อความหมาย

$$RRP_{(In)} = \frac{(3)(In_1) + (5)(In_2) + (5)(In_3)}{13}$$

4) ปัจจัยด้านโอกาสที่จะเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

$$RRP_{(EN)} = \frac{(5)(EN_1) + (5)(EN_2) + (5)(EN_3)}{15}$$

5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

$$RRP_{(P)} = \frac{(5)(P_1) + (4)(P_2) + (3)(P_3)}{12}$$

4. เปรียบเทียบค่าระดับศักยภาพ (RRP) กับเกณฑ์เพื่อหาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ศักยภาพสูงมาก ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง ศักยภาพต่ำ ศักยภาพต่ำมาก ใช้วิธีการกำหนดช่วงชั้นของระดับศักยภาพดังนี้

ความกว้างของอันดับชั้น $= \frac{(\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับชั้น}}$

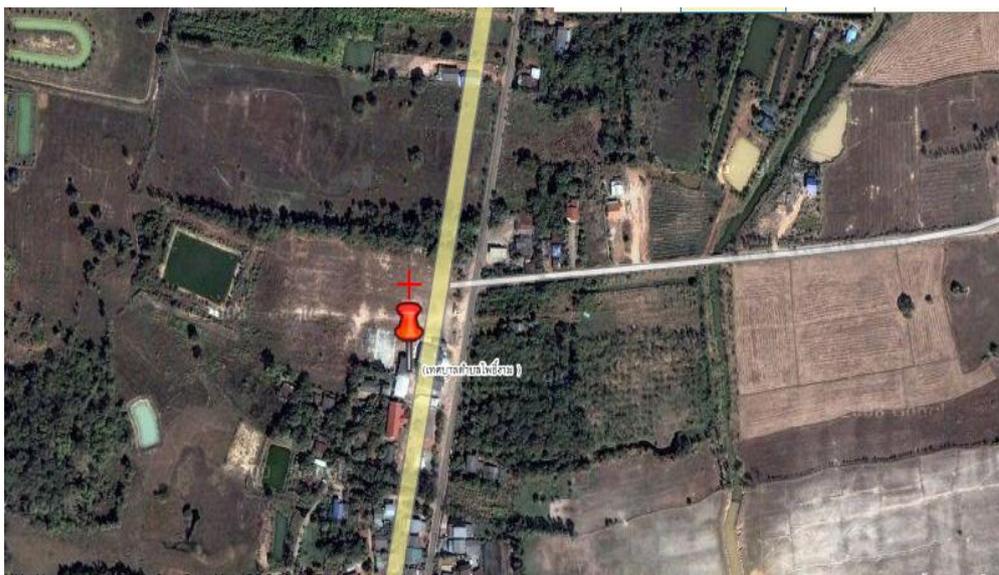
$$\text{เมื่อแทนค่าผลลัพธ์} = \frac{(5-1)}{5} = 0.8$$

จากค่าความกว้างของอันดับชั้นที่ได้ สามารถกำหนดค่าระดับศักยภาพ ได้ดังนี้

ศักยภาพต่ำมาก	=	1.00 – 1.80
ศักยภาพต่ำ	=	1.81 – 2.60
ศักยภาพปานกลาง	=	2.61 – 3.40
ศักยภาพสูง	=	3.41 – 4.20
ศักยภาพสูงมาก	=	4.21 – 5.00

สถานที่ทำการวิจัย

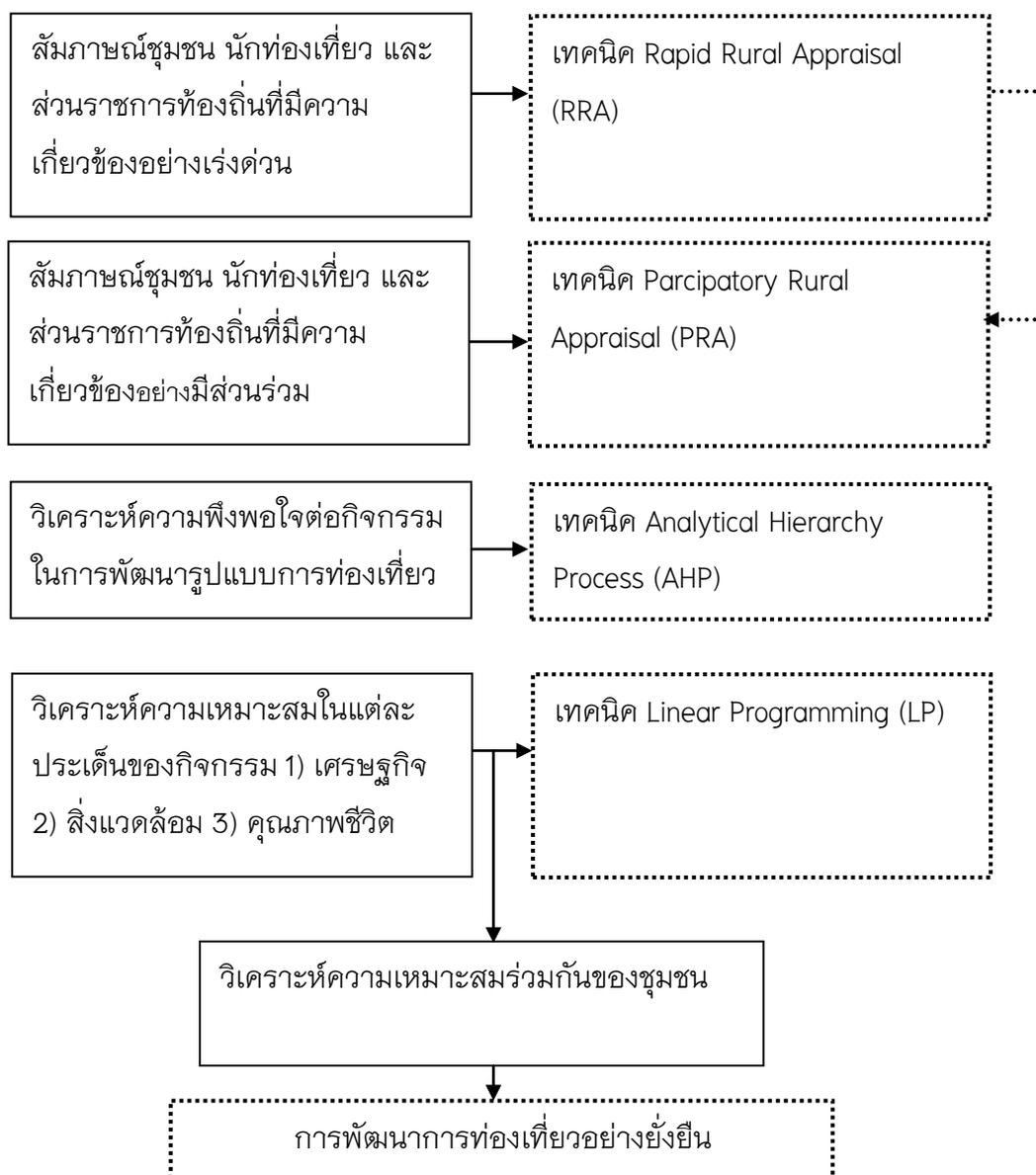
แหล่งท่องเที่ยวเชิงหัตถกรรมเกษตร บริเวณตำบลโพธิ์งาม จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 3.5 แผนที่ทางอากาศเทศบาลตำบลโพธิ์งาม
 ที่มา : (จังหวัดปราจีนบุรี, 2554)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยวิธีการของ Cronbach

ภาพที่ 3.6 กระบวนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมและหัตถกรรม เทศบาลตำบลโพธิ์งามจังหวัดปราจีนบุรี